

שיעור מספר 12: העולם הקלאסי והמונותאיזם (ב)

הלנה הקדושה, [בסיליקת פטרוס הקדוש](#),
רומא (ויקיפדיא)

הפער העדתי

כמה בתי-כנסת צריך יהודי על אי בודד?
The Mosaic Distinction ועקרון הפלגנות
הפילוסופיות של יוספוס: צדוקים, איסיים,
פרושים

– חברה וכלכלה

– הלכות בית-המקדש

– הרחבת הקדושה

– תורה שבעל-פה

– תחיית המתים

– משיחיות

– המגילות הגנוזות

Image: [Google Dead Sea Scroll \(DSS\) Project](#)

צליבתו של אורפאוס
בקיפוס, מאה 3-4 לס'
Wikipedia: [crucifixion](#)

ישוע מנצרת

- משיח יהודי בחסות התורה
- המשנה החברתית-כלכלית
- היחס למקדש ולעבודת הקרבנות
- יוחנן המטביל וישוע: מלך או כהן-גדול?
- ישוע מורד במלכות?
- הפיתוי והצליבה
- מחילת עוונות ותחיית המתים
- גיבור-אל בן-אל במסורות הרקלס, דיוניסוס ואלכסנדר
- מסורת חדשה ומשותפת למונותאיזם ולעולם הקלאסי

סטטקיוס של הקיסר וספסיאנוס,
Altes Museum Berlin, תמונה שלי

כיפא-פטרוס ושאול-פאולוס

- המעשה בחנניה ושפירה
- פטרוס בין כשרות למילה
- שנאת ישראל של טקיטוס
- מסעות פאולוס בים-התיכון הרומי:
השליח אל הגוים
- למי מכוון המיסיון?
– דת לדלת העם ולישועת הנפש
- הארגון הקהילתי
- כתבי קודש ביוונית
- המס היהודי ותרומתה של רומא לראשית
היפרדות הדרכים

עקרון השהידיות

- הרדיפות של נרון ודומיטיאנוס: שהידיות כמקור כח
 - היהדות כדת מותרת והנצרות הנרדפת
- רדיפות ספוראדיות במאות 2-3
 - מכתבי פליניוס וטראיאנוס
- הרדיפה הגדולה של דיוקלטיאנוס ושות' (303 לס'):
 - הריסת כנסיות
 - שריפת כתבי-קודש נוצריים
 - פקידי מדינה נוצרים מפוטרים
 - נשללת מנוצרים זכות ההתגוננות בבת-דין
 - נשללת מנוצרים זכות לתבוע מי שמתנכל להם
 - עבדים משוחררים נוצרים נכבשים בחזרה לעבדות

Wikipedia: [Constantine the Great](#)

המהפך של קונסטנטינוס "הגדול"

- אָדיקט מילאנו (313 לס'): קונסטנטינוס (מערב) וליקיניוס (מזרח) מבטלים הרדיפות ← סובלנות דתית כללית.
- 324: ק' משתלט על הקיסרות כולה בתום מלחמת אזרחים
- 325: מכנס את ועידת ניקאה, בה נקבעת ה"אורתודוכסיה" הנוצרית (ומעוצבת סופית הברית החדשה)
- ניצור הדרגתי של הקיסרות ← ק' מתנצר בערוב ימיו
מה מניעיו של קונסטנטינוס?
- חויה דתית שהשפיעה עליו עמוקות (הקרב על גשר מילוויוס, 312)
- רצון לנצל את רשת הקהילות של העולם הנוצרי כעמוד שדרה, רעיוני וארגוני של הקיסרות
- הימור על הנצרות כעל הדת העולה

רומא הנוצרית

- יוליאנוס "הכופר" (361-363) - נסיון אחרון וכושל להדוף את הנצרות.
- מיסוי לטובת אזרחים נוצרים, אמצעי לדרבון הניצור ולפגיעה בדתות מונותאיסטיות מתחרות
- ביטול המשחקים האולימפיים על-ידי תאודוסיוס הראשון (394 לס')
- ניצור הגרמאנים מעבר לדנובא ולריין – הנצרות כאמצעי אימפריאליסטי
- מאה 5: הבקעת מערך ההגנה במערב על-ידי הגרמאנים ונפילת הקיסרות המערבית ← הנצרות נותרת על כנה ואף מתחזקת
- מרומא לִבְזַנְטִיּוֹן ומורשת העולם הקלאסי: לטינית ויוונית

סיכום

- הנצרות החלה את דרכה ככת יהודית משיחית, אחת מני רבות, שנסמכה על משיחיות, על שהידיות ועל תחיית המתים
- הפריצה של הנצרות התבצעה באמצעות הויתור על מילה וכשרות, ואתן גם שאר מצוות התורה
- הנצרות התבססה משלב מוקדם ביותר על כתבי קודש ביוונית, והופצה על-גבי נתיבי התנועה של הים-התיכון הרומי
- המדיניות הרומית, ביחוד בתחום המיסוי, שחקה תפקיד מכריע בהפרדות הדרכים מהיהדות
- נצחון הנצרות במאבק על הקיסרות הרומית נבע ממיזוג מסורות מונותאיסטיות וקלאסיות, ומהיכולת להעניק לרעיון המדיני הרומי משמעות חדשה